

KOTKAN VARHAISKASVATUS METSÄESKARIN TOIMINTASUUNNITELMA

KOTKAN VARHAISKASVATUS

METSÄESKARIN TOIMINTASUUNNITELMA

Tässä suunnitelmassa kuvataan luonnossa toteutettavaa esiopetustoimintaa sekä luonnon tarjoamia materiaaleja ja välineitä.

Kotkan esiopetuksen metsäeskariryhmissä noudatetaan esiopetuksen opetussuunnitelmaa sekä muita esiopetukseen liittyviä lakeja ja säädöksiä. Ryhmän pedagogisesta toiminnasta vastaa esiopetusryhmässä työskentelevä varhaiskasvatuksen opettaja.

Metsäeskarinimitystä voidaan käyttää esiopetusryhmästä, joka toimii metsässä säännöllisesti. Metsäeskarissa pyritään toimimaan ulkona päivittäin esiopetusaikana. Tukikohtana metsäeskariryhmällä voi olla laavu, kota, metsämökki tai yhdessä löydetty turvallinen paikka ulkona.

Metsäesiopetuksessa noudatetaan esiopetusaikaa klo 9 -13. Lapsi aloittaa päivänsä esiopetusyksikössä ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen iltapäivän osalta toteutus vaihtelee yksikkökohtaisesti.

Kaupunkistrategian arvot metsäeskaritoiminnassa

Reiluus	Rakkaus	Rohkeus
Tasa-arvoinen lasten hyvinvoinnin tukeminen	Turvallisuudentunteen vahvistaminen	Tulevaisuudenuskon vahvistaminen
Yhteisöllisyyteen kasvaminen	Luontosuhteen muodostuminen ja ympäristön kunnioittaminen	Elämykset ja kokemukset oppimisessa
Kaveritaitojen merkityksen kokeminen	Myötätunnon harjaannuttaminen	Pelkojen ja epävarmuuksien työstäminen

SISÄLLYS

HAKEMINEN

HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Palvelusopimus

Lapsikohtainen esiopetussuunnitelma

Toiminnan dokumentointi ja arviointi

OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS

Turvallisuus ja riskien hallinta

Esimerkkejä oppimisvälineistä

ARJEN KÄYTÄNNÖT

Ruokailu

Wc / hygienia

Rauhoittumishetki

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot

Kielen rikas maailma

Minä ja meidän yhteisömme

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kasvan ja kehityn

LIITTEET

Liite 1 Metsäryhmän retkisuunnitelma / turvallisuussuunnitelma

Liite 2 Riskikartoitus

HAKEMINEN

Metsäesiopetukseen ei tällä hetkellä ole erillistä hakua yli lapsen oman oppilaaksi ottoalueen. Jokainen esiopetusikäinen lapsi ilmoitetaan esiopetukseen. Metsäeskaritoiminta on yksi toimintamuoto kotkalaisessa esiopetuksessa.

HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Esiopetuksessa henkilöstön ja huoltajien sujuva yhteistyö on tärkeää lapsen viihtyvyyden, turvallisuuden, kasvamisen ja oppimisen kannalta. Esiopetuksen aikana henkilöstöllä ja huoltajilla on lapsesta yhteinen kasvatusvastuu, jotta jokainen lapsi saa mahdollisimman paljon oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.

Esiopetuksessa huoltaja saattaa lapsen esiopetuspaikkaan ja hakee hänet sieltä.

Esiopetusvuoden aikana osa yhteisistä tapahtumista pyritään järjestämään ulkona (vanhempainillat, juhlat).

Palvelusopimus

Esiopetusvuoden alkaessa laaditaan huoltajien kanssa palvelusopimus. Tässä yhteydessä varmistetaan perheen tietoisuus metsäesiopetuksen järjestämisestä ja kerrotaan mahdollisuudesta tutustua metsäeskarin toimintasuunnitelmaan. Lisäksi keskustellaan metsäeskarin osalta tärkeimmistä arjen toimintatavoista ulkona (vaatetus, ruokailu ja hygienia).

Lapsikohtainen esiopetussuunnitelma

Esiopetuksessa huoltajat ja esiopetuksen henkilöstö laativat yhdessä lapselle lapsikohtaisen esiopetussuunnitelman, jossa kuvataan lapsen tapaa toimia, lapsen valmiuksia, vahvuuksia ja kehittämishaasteita esiopetuksessa. Keskustelun pohjalta sovitaan mm. lapsen tarpeita vastaavista pedagogisista tavoitteista, keinoista niiden saavuttamiseksi ja tarvittavista tukitoimista. Suunnitelmassa sovitaan myös perheen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Toiminnan dokumentointi ja arviointi

Huoltajat voivat tutustua metsäeskarin toimintaan Peda.net - sivuilla. Esiopetuksen henkilöstö dokumentoi ja arvioi toimintaa yhdessä lasten kanssa. Ryhmät valitsevat itse käyttämänsä dokumentointivälineet ja -tavat.

OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS

Luonto, pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat esiopetuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, elämyksiä sekä mahdollisuuksia leikkiin, tutkimiseen ja mielikuvitukseen. Luonnossa oppimateriaali ja välineistö ovat monipuolisesti sekä moniaistisesti lasten käytössä. Lasten liikkumisen taidot, oppimisvalmiudet ja yhteistoimintataidot kehittyvät luontosuhteen vahvistumisen rinnalla.

Lasten oppiminen ja toiminta esiopetuksessa on ryhmän yhteinen prosessi, joka metsässä toteutuessaan perustuu erittäin vahvasti lasten ihmettelyihin ja havaintoihin. Luonnossa oppimisen tavoitteena on lisätä ympäristömyönteisyyttä ja -vastuullisuutta sekä syventää lasten tuntemusta luonnosta ja ympäristöstä. Metsässä toimiminen kasvattaa sinnikkyyttä ja sisukkuutta, jossa aikuiset ovat lapsille mallina ja opastajina.

Turvallisuus ja riskien hallinta

Henkilöstön tehtävä on aina varmistaa ympäristön turvallisuus ja soveltuvuus metsäeskarin toiminnalle. Metsäeskarin toimintaympäristön osalta laaditaan yksikkökohtainen turvallisuussuunnitelma (Liite 1) sekä riskien kartoitus metsäympäristön osalta (Liite 2).

Esimerkkejä oppimisvälineistä

Henkilöstö huolehtii välineiden turvallisesta ja oikeanlaisesta käytöstä sekä välineiden käytön opastuksesta. Lapset eivät käytä välineitä yksin.

Vinkkejä metsäeskarin toimintaan ja välineistöön löytyy Kotkan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen Peda.net-sivuilla. <https://peda.net/kotka/esiopetus/metsaeskaritoiminta>

ARJEN KÄYTÄNNÖT

Metsäeskeri edellyttää arjen käytäntöjen soveltamista luontoon sopiviksi. Jokainen esiopetusyksikkö ratkaisee toimintavan itse oman toimintaympäristönsä huomioiden.

Metsäeskaritoiminta ei edellytä perheeltä erityisiä hankintoja, mutta seuraavat asiat on hyvä huomioida pukeutumisessa:

- Ulkovaatteet, jotka saavat likaantua
- Vuodenaikojen mukainen kerrospukeutuminen
- Vaihtovaatteet, esim. kahdet hanskat

Ruokailu

Kotkan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ravintopalvelut tuottaa Kymijoen Ravintopalvelut, jonka kanssa sovitaan yksikkökohtaisesti metsäeskarin ruokailuista.

1. vaihtoehto: - Kiinteä kota tms., johon haetaan ruoka koulun keittiöstä. Tiskit palautetaan keittiöön.
2. vaihtoehto: - Ei kotaa, mutta ruoka haetaan koulun keittiöstä. Tiskit palautetaan keittiöön.
3. vaihtoehto: - Ruokailu tapahtuu koulun ruokalassa.

Wc / hygienia

Metsäeskarissa wc / hygienia sovitaan yhdessä lasten kanssa.

- Wc-paikka metsässä.
- Wc-paikka esiopetuksessa, kun metsäpaikka on lähellä sisätiloja.

Käsien pesussa käytetään esim. puhdasta vettä tai sammalmaata.

Epidemia-aikoina tehostetaan käsihygieniaa saippuapesulla tai käsidesillä.

Rauhoittumishetki

Ruokailun tai muun toiminnan jälkeen voidaan pitää rauhoittumishetki metsässä tai sisätiloissa.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Laaja-alainen osaaminen on keskeinen tapa vastata ympäröivän maailman muutoksiin. Kasvaminen, kansalaisena toimiminen ja uuden oppiminen edellyttävät kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen taidot kehittyvät lapsella mm. vuorovaikutuksessa toisten kanssa, vaikuttamalla valintoihin ja ratkaisuihin sekä olemalla osallinen ryhmän yhteiseen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Tieto- ja viestintäteknikka on yksi oppimisen ja dokumentoinnin tavoista sekä välineistä metsäeskarissa. Ipadit ja älypuhelimet mahdollistavat lasten huomionkohteiden ja ihmettelysten aiheiden välittömän dokumentoinnin ja tutkimisen. Oppimisen ja toiminnan tuotokset jäävät usein metsään, jolloin dokumentointi kuvin ja videoin on merkityksellistä lapsen oppimisprosessin näkökulmasta.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Metsäeskarissa lapsia kannustetaan auttamaan toisia omia taitojaan hyödyntämällä. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot

Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön.

Lähiluonto on runsas mielikuvituksen kehittäjä sekä inspiraation ja materiaalin lähde. Hetkeen tarttuminen ja avoimuus lasten ideoille on keskiössä.

Esimerkkejä toimintatavoista:

- Musiikki: metsän soittimet (puukepit, luonnon äänet), luontoaiheiset laulut
- Kauneuden havaitseminen ympäristössä: luonnossa olevien kohteiden tarkastelu
- Kuvallinen ilmaisu: marjoilla maalaaminen, varjopiirtäminen
- Sanallinen ilmaisu: mielikuvitustarinat, leikki, nukketeatteri, kirjat
- Kehollinen ilmaisu: tanssi, jooga, taisteluleikit
- Kulttuuriperintö: Kansansadut ja –tarinat

Kielen rikas maailma

Rakennettuun ympäristöön verrattuna luonnossa lapsille tarjoutuu tilaisuus kehittää leikkivälineitä ja leikkipaikkoja. Parhaimmillaan ulkona toteutuvassa leikissä toteutuu monipuolisten työtapojen edellyttämä yhteisöllisyys, toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja elämyksellisyys.

Ulos mahtuu paljon ääntä ja äänellä leikittelyä. Metsä on myös eläinten koti, jossa hiljentymällä kuulee lintujen laulun ja lehtien havinaa. Lasten kirjallisuus, saduttaminen ja tarinoiden kertominen ovat tärkeä osa metsäeskaria. Saduttamisessa hyödynnetään niin tieto- ja viestintätekniikkaa kuin kynää ja paperia.

Luonto mahdollistaa kielen kirjoitusasun muodostamisen ja tarkastelun eri luonnonmateriaaleilla (mm. kivet, kävyt, kepit, varjot), oman kehon avulla (liikutaan kirjainten mukaisesti, tehdään omasta kehosta kirjaimia) tai maahan piirtämällä. Valmiissa luonnossa etsitään ja tunnistetaan kirjaimia.

Luontosanasto tulee tutuksi metsäeskarissa nimeämisen, ohjeistuksen ja leikin kautta. Luonnossa toimiminen laajentaa lasten tietomäärää ihmettelyn ja tutkimisen sekä tiedon etsimisen kautta. Sanojen merkitys konkretisoituu niitä näkemällä (esim. Havupuu - lehtipuu) ja aistimalla (esim. tihkusade, metsäntuoksu, tuulen humina).

Minä ja meidän yhteisömme

Metsäeskari laajentaa lapsen elinpiiriä, oppimisympäristöä sekä vahvistaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ryhmän jäsenenä. Lapset harjoittelevat metsäeskarissa kestävän elämäntavan mukaista toimintaa. Luonnossa toimiessa pohditaan ihmisen vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen ja suojeluun.

Luonnossa toimiessa päästään lähelle tutkimaan lähiyhteisön historiaa tai niitä nyky-yhteisöjä, joissa arjen toimintoja ei helpoteta teknologialla. Esimerkiksi lämmitys, valaistus, ruokailu ja hygienia poikkeavat esiopetusrakennuksesta.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Esiopetuksen tehtävänä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää, ymmärtää ja kunnioittaa ympäristöään. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta, kohtaamaan mahdollisia pelkojaan ja rauhoittumaan. Hänen ympäristösuhteensa vahvistuu.

Lapselle metsässä tutkiminen on luontaista ja kysymyksiä herättävää. Tutkimiseen käytetään kaikkia aisteja ja erilaisia välineitä kaikkina vuodenaikoina (esim. luuppeja, valokuvia, mittoja). Luonnossa rakentelu kehittää suunnittelua, hahmottamista, ongelmanratkaisua sekä opettaa työvälineiden käyttöä lapsille. Tutkimisessa ja havainnoinnissa tiedon etsiminen, dokumentointi ja seuranta ovat oppimisen kannalta tärkeitä vaiheita (esim. veden eri olomuodot, kasvun seuraaminen).

Kasvan ja kehityn

Metsässä harjoitellaan turvallista luonnossa liikkumista, jokamiehenoikeuksia ja noudatetaan yhdessä sovittuja sääntöjä. Metsään siirryttäessä harjoitellaan liikennesääntöjä sekä tutustutaan liikennemerkkeihin. Vaaranpaikat metsässä tunnistetaan yhdessä lasten kanssa.

Metsäeskarissa opetellaan yhteisöllisyyttä ja toisten sekä luonnon kunnioittamista sekä yhteisistä tavaroista huolehtimista. Metsässä toimiessa havaitaan luonnon kokonaisvaltaisia hyvinvointivaikutuksia (esim. liikunnan määrä ja kehon voima lisääntyvät, vastustuskyky kasvaa, mieli rauhoittuu).

Liite 1

METSÄRYHMÄN RETKISUUNNITELMA / TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Retkikohde:

Ajankohta:

Vanhemmille tiedotustapa:

Siirtyminen retkikohteeseen:

Retken vastuuhenkilöt:

Turvallisuusyhdyshenkilöt:

Ensiapuvastaava:

Retkelle tarvittavat varusteet:

Retkikohteen vaarat / riskit:

Varotoimet:

RISIKIKARTOITUS

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yhteydenotto huoltajiin kaikissa alla olevissa tilanteissa.

RISKI	ENNAKOINTI JA ENSIAPU/TOIMINTA
Allerginen reaktio	<p>ENNAKOINTI: Tarkistetaan etukäteen ruoka- ym. allergiat.</p> <p>ENSIAPU: Oireenmukainen hoito. Jos tilanne vaikuttaa uhkaavalta, tulee ensimmäiseksi soittaa hätänumeroon 112.</p>
Ampiaisen pisto	<p>ENNAKOINTI: Tarkkaillaan ympäristöä ja varotaan ampiaisen/mehiläisen pesiä.</p> <p>ENSIAPU: Lievitetään paikallinen kipu kylmällä ja pidetään pistoskohta liikkumatta. Jos henkilöllä on oma ensiapulääke, annetaan se ohjeen mukaisesti välittömästi (Epipen). Jos pistokset aiheuttavat hengenvaarallisen anafylaktisen reaktion, soitetaan välittömästi 112.</p>
Auringonpistos/ lämpöhalvaus/nestehukka	<p>ENNAKOINTI: Pää ja niska suojataan päähineellä. Päälle laitetaan kevyitä väljiä vaatteita. Huolehditaan runsaasta nesteytyksestä. Raskasta fyysistä rasitusta tulee välttää.</p> <p>ENSIAPU: Oireena voi esiintyä päänsärkyä, ärtymystä, pahoinvointia ja huimausta. Asetetaan potilas lepäämään varjoon ja annetaan juotavaa. Viilennetään päätä ja niskaa. Sekava potilas lääkärin hoitoon.</p>
Eksyminen/ryhmästä pois lähteminen	<p>ENNAKOINTI: Lapsiryhmän tuntemus on tärkeää. Sovitaan ryhmän toiminta-alue ja toimintatavat.</p> <p>ENSIAPU: Järjestetään tarvittava etsintä ja huolehditaan muusta ryhmästä. Tarvittaessa yhteys 112.</p>
Haavat	<p>ENNAKOINTI: Pyritään valitsemaan turvallinen reitti. Ollaan varovaisia puukkoa tai sahaa käytettäessä. Keskustellaan, että vältetään koskemista rikkoutuneisiin, lasisiin esineisiin tai teräviin metallin kappaleisiin.</p> <p>ENSIAPU: Tyrehdytetään mahdollinen verenvuoto. Puhdistetaan haava vedellä tai puhdistusaineella. Suljetaan pienen viiltohaavan reunat vastakkain haavateipillä. Peitetään haava suojasidoksella. Suuren haavan ollessa kyseessä tuetaan vammautunut raaja kohoasentoon. Hakeudutaan tarvittaessa hoitoon.</p>
Huumeruiskut	<p>ENNAKOINTI: Keskustellaan lasten kanssa, ettei maasta löytyneisiin ruiskuihin tai neuloihin saa koskea, vaan löydöstä tulee kertoa aina aikuiselle. Käytettyjä ruiskuja ei aikuinenkaan saa käsitellä paljain käsin.</p>

	<p>Ruiskua ei saa laittaa suoraan jäteastiaan (esim. pullon tai tölkin sisään suljettuna tai ruiskuille / neuloille tarkoitettuun astiaan).</p> <p>ENSIAPU: Jos iho tai limakalvot joutuvat kosketuksiin ruiskun veren kanssa, pestään kohta perusteellisesti saippualla ja runsaalla vedellä. Huuhdellaan hyvin.</p> <p>Jos ihoon tulee avohaava tai jos pistää itseään käytetyllä neulalla, annetaan haavan vuotaa kunnolla verta tai huuhdellaan runsaalla vedellä. Puhdistetaan haava vedellä ja saippualla sekä suojataan tarvittaessa laastarilla. Haavaa ei saa puristaa tai imeä.</p> <p>Hakeudutaan välittömästi terveysasemalle mahdollisten infektiotartuntojen vuoksi.</p>
Kyyn purema	<p>ENNAKOINTI: Tarkkaillaan ympäristöä varsinkin kallioilla ja kivikkoisissa paikoissa.</p> <p>ENSIAPU: Soitetaan välittömästi 112. Vältetään raajan liikuttelua. Tuetaan puremakohta lastalla, asetetaan raaja kohoasentoon.</p>
Murtuma	<p>ENNAKOINTI: Ryhmää varoitetaan maaston vaarakohdista.</p> <p>ENSIAPU: Soitetaan välittömästi 112. Murtunut kohta tuetaan tai lastoitetaan tarvittaessa. Aseta loukkaantuneelle alueelle kylmäpakkaus/lunta välttäen suoraa ihokontaktia. Jos kyseessä on avomurtuma, vuoto tyrehdytetään ja tarkkaillaan mahdollisia shokin oireita.</p>
Nilkan nyrjähdys	<p>ENNAKOINTI: Ryhmää varoitetaan maaston vaarakohdista.</p> <p>ENSIAPU: Kolme koota: kylmä, koho ja kompressio. Kohotetaan raaja, puristetaan ja painetaan vammakohtaa. Jäähdytetään kylmällä vähintään 20 min. ajan, vältetään suoraa ihokontaktia. Hakeudutaan tarvittaessa hoitoon.</p>
Myrkylliset marjat, sienet ja kasvit	<p>ENNAKOINTI: Tunnistetaan yhdessä syötävät kasvit ja marjat.</p> <p>ENSIAPU: Tyhjennä tarvittaessa lapsen suu myrkystä. Älä yritä oksennuttaa. Jos myrkkyä on joutunut iholle tai silmiin, riisu likaantuneet vaatteet ja huuhtelee vedellä n. 30 min. Selvitetään, mitä kasvia, marjaa tai sientä lapsi on syönyt. Otetaan yhteys Myrkytystietokeskukseen (puh. 09 471 977, avoimena 24t/vrk).</p>
Paleltuma	<p>ENNAKOINTI: Tarkistetaan riittävä vaatetus. Kiinnitetään huomio etenkin jalkoihin, käsiin ja päähän. Otetaan varavaatteita mukaan. Tarkkaillaan ryhmää.</p> <p>ENSIAPU: Lämmitetään paleltunutta ihoaluetta esim. omalla kädellä, suojataan lämmitetty kohta kuivilla vaatteilla. Ei saa hieroa.</p>
Palovamma	<p>ENNAKOINTI: Huolehditään, että lapset eivät pääse liian lähelle tulipesää tai kuumaa trangiaa. Kuumaa juomaa kaadettaessa noudatetaan varovaisuutta.</p>

	<p>ENSIAPU: Jäähdytetään haalealla vedellä vähintään 15 min. Laitetaan puhdas sidetaitos. Tarvittaessa jatkohoitoon.</p>
Punkin purema	<p>ENNAKOINTI: Tiheässä kasvustossa liikuttaessa pidetään pitkähihaiset ja -lahkeiset vaatteet päällä. Tarkkaillaan ihoa puremien varalta.</p> <p>ENSIAPU: Otetaan yhteys huoltajiin. Kehotetaan tarkkailemaan ihoa mahdollisen punaisen ihottuma-alueen varalta.</p>
Pään vamma	<p>ENNAKOINTI: Ryhmää varoitetaan maaston vaarakohdista.</p> <p>ENSIAPU: Mahdollista kuhmukohtaa painetaan ja jäähdytetään kylmällä. Lievän aivotärähdyksen oireisiin voi kuulua: päänsärkyä, pahoinvointia, huimausta, muistin epävarmuutta ja väsymystä. Tarkkaillaan mahdollisia tajunnantason muutoksia. Hakeuduttava nopeasti hoitoon, jos potilaalla on:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vaikeuksia pysyä tajuissaan -vaikeuksia ymmärtää puhetta -jonkin aistin menetys -yleinen heikkous ja voinnissa jotakin poikkeavaa <p>Soitetaan 112. Jos tajuton, käännä kylkiasentoon.</p>
Silmävamma	<p>ENNAKOINTI: Ryhmää varoitetaan puiden oksista ja risuista metsässä kulkiessa.</p> <p>ENSIAPU: Roska voidaan yrittää poistaa huuhtelemalla silmää juoksevan veden alla. Näkyvän roskan voi poistaa varovasti esimerkiksi puhtain sormin. Silmää ei saa hangata tai hieroa. Lääkəriin hakeudutaan, jos silmään jää roskan tunne tai on nähtävissä, että silmän pinnalle tai luomen alle on kiinnittynyt jotakin. Jos silmässä on ruhje tai haava, peitetään molemmat silmät. Pidetään autettava makuulla ja soitetaan 112.</p>
Sokkitila	<p>ENSIAPU: Sokin oireita: iho on kalpea ja kylmänhikinen, pulssi on heikko ja nopea, huimaa, olo on levoton tai sekava.</p> <p>Soitetaan 112.</p> <p>Laitetaan potilas makuulle, jalat kohoasentoon. Tarkkaillaan hengitystä. Rauhoitellaan keskustelemalla. Ei anneta juotavaa.</p>
Päihtyneen henkilön kohtaaminen	<p>ENNAKOINTI: Valitaan turvallinen reitti ja oleskelualue.</p> <p>TOIMINTA: Poistutaan päihtyneen henkilön läheisyydestä. Uhkaavasti käyttäytyvän henkilön läheltä viedään lapset turvaan ja soitetaan 112.</p>
Uhkaavasti käyttäytyvän metsän eläimen kohtaaminen	<p>TOIMINTA: Poistu rauhallisesti tulosuuntaan.</p>

Vihaisen koiran kohtaaminen	TOIMINTA: Käyttäytyään rauhallisesti, ei katsota koiraan, käännetään kylki koiraan päin, jutellaan rauhoittavasti.